

СТАНОВИЩЕ

от д-р Пелагия Михайлова Терзийска, професор в Югозападен университет „Неофит Рилски“

(н.ст., име, презиме, фамилия – акад. дл. в научна организация)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование Педагогически науки

професионално направление 1.2. Педагогика

докторска програма: „Специална педагогика“

Автор: Мирко Александров Попов

Тема: Иновативна образователна среда за ученици с увреден слух

Научен ръководител: Проф. дпн Дора Левтерова

(акад. дл., н. ст., име, презиме, фамилия – научна организация)

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Настоящото становище е изготвено на основание заповед № Рзз -2239/30.06.2020 г. на ректора на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, както и на решение на научното жури по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Иновативна образователна среда за ученици с увреден слух“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.2. Педагогика, докторска програма: Специална педагогика.

Авторът на дисертационния труд Мирко Александров Попов е докторант в задочна форма на обучение към катедра „Педагогика и управление на образованието“, с научен ръководител проф. д.п.н. Дора Левтерова – ПФ, катедра „Педагогика и управление на образованието“ на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Процедурата и представеният комплект от документи е съобразен с Правилника за развитие на академичния състав на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Интересът на докторант Мирко Попов към проблемите на специалното образование, включително и към децата с увреден слух е очевиден. Това се доказва от факта, че през последните тринадесет години работи с ученици с увреден слух в СУ за УУС „Проф. д-р Стоян Белинов“ Пловдив, а същ така и със записването в докторска програма „Специална педагогика“. Квалификацията му като учител и мениджър в образованието, както и натрупания практически опит са достатъчно основание да се насочи към избора на темата на дисертационния труд.

2. Актуалност на тематиката

Редица са предизвикателствата пред съвременната образователна система, сред които и реализиране на работещи педагогически модели и програми по отношение на училищното образование. Все повече привлича вниманието на специалистите осигуряването на качествено образование и повишаване на качеството на живота на учениците със специални образователни потребности, включително и на тези с увреден слух. Изследванията и разработките по отношение на образователни политики, педагогически модели и програми, реализиране на иновативна образователна среда, подкрепяща децата с увреден слух почти липсват. В този контекст създаването и прилагането на модели на иновативна образователна среда, която да предоставя възможности за пълноценното им обучение и развитие е от съществено значение.

Дисертационният труд на Мирко Попов представя обстоятелствен теоретичен анализ на понятията, анализира изследователски подходи към образователната среда и иновацията в образованието, прави ретроспективен преглед на образованието и образователната среда при децата с увреден слух в България. Това определено би допринесло за повишаване на информираността по темата и би обогатило теоретичната и практическа рамка на образователната практика у нас. Актуалността на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и научно-приложно отношение е безспорна.

3. Познаване на проблема

Докторант Попов познава проблематиката, като в теоретичните интерпретации изразява собствени позиции. Представената литература включва 74 източника, от които 69 на кирилица и 5 на латиница. Освен това са използвани 32 електронни източника и 94 първични източници – закони, наредби, правилници, постановления, стратегии, доклади на институции, 29 броя ДВ от различни години.

4. Методика на изследването

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд. Дава възможност за доказване или отхвърляне на хипотезите на изследването.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави, анализ на резултатите, заключение, списък с използвани ресурси, приложения.

Аргументирано в увода се подчертава актуалността на избраната тема и мотивацията за разработване ѝ.

Първа глава представя теоретичен анализ на съвременни концепции за разбиране на понятията „образователна среда“ и „иновативна среда“, както и по-важните характеристики на интерактивната образователна среда и преглед на най-популярните дефиниции за „иновация“. Разглежда популярни класификации на иновациите и разкрива основните закономерности на педагогическите иновации, както и теорията за иновативна личност. Представя иновациите и

добрите практики, произтичащи от тях, като фактор подпомагащ и улесняващ обучението и образованието не само в масовите училища, но и при обучението на децата със слухови увреждания и СОП.

В тази глава се разглеждат и методологичните подходи на педагогиката като основа за иновациите в образованието. Обобщени са изведените в научната литература определения за „интерактивен“, за същността на интерактивните методи, различни равнища на прояви на интерактивността, особеностите на интерактивното обучение, форми на организация на интерактивното взаимодействие. Представени са подхода за класификация на иновациите според дълбочината на нововъведението, характеристиките и принципите на синергичния подход; теория на индивидуално ориентираното учене; значимостта на подходът на диалога (дискусията) или полисубектният подход, на компетентностния подход и др.

Втора глава представя педагогическите аспекти при формирането на иновативна образователна среда, съобразена с особеностите на децата със слухови увреждания и повишаваща качеството на тяхното образование. Разглежда последователно периодите, през които преминава развитието на отношението на обществото към децата със слухови увреждания и тяхното образование от античността, средновековието и възраждането до наши дни. На основата на направения преглед от 1944 до 1989 година докторант Попов обобщава, че държавната администрация, съвместно с общинската власт, успяват да разработят стройна и прецизна система за подбор и реализация на най-подходящата форма на обучение и образование във възможно най-добрата и специализирана образователна организация. През следващия период за децата с увреден слух са предвидени промени, които максимално да доближат образованието им към образованието в масовите училища. Подчертава се, че се наблюдава неизяснена позиция на държавната политика за мястото на специалните училища и тяхното стопанисване и управление, че промените в образователните политики и създаването на нова нормативната база на училищното образование у нас след 1989 г. са съпътствани от редица негативни тенденции, които влошават общото състояние на сектора. Вниманието се насочва към Законът за предучилищното и училищното образование, който въвежда няколко нови принципни положения в образователната система, предполага адекватно да се отговори на съвременните обществени потребности и търсения, особено при децата със увреден слух. Акцентира се върху Европейски проекти и програми и проекти на МОН с европейско финансиране в подкрепа на развитието и конкурентно способността на българското образование в частност на учениците от СУ за УУС Пловдив.

Смятам, че някои подробни описания биха могли да бъдат спестени, както и немалко повторения в текста да се избегнат и не го натоварват.

Дизайнът на изследването е представен в трета глава. Той и е логично продължение на теоретичния обзор в първа и втора глава. Посочената цел следва общата концептуална схема на дисертационния труд. Коректно са определени произтичащите от нея 4 задачи. Формули-

рани са обекта и предмета на изследването, както и 3 хипотези. Приложени са теоретически, емпирически и статистически методи на изследване. Емпирическата част от изследването се базира на четири анкети с различен брой айтеми. Отговорите и в трите от анкетите са с „ДА” и „НЕ”, като само в четвъртата анкета са по Ликеровата скала. Втората и третата анкета са насочени към иновациите: иновациите и държавните политики, разписани и прилагани в образователната система; иновациите, иновационното обучение и интерактивните технологии, както и разбирането за тях и и тяхната употреба. Четвъртата анкета има за цел да изясни използването и употребата на иновации и иновационна образователна среда в пряката работа на педагозите. Подробно е описана организацията и провеждането на изследването. Прави положително впечатление големият брой участници в него – 170 ОТ тях: *специални педагози* от СУ за УУС „Проф. д-р Стоян Белинов” гр. Пловдив, от РЦПППО в Пловдив и в Пазарджик; *педагози* от различни масови училища, детски градини и частни занимални от ОУ „Петко Славейков”, гр. Пловдив, ОУ „Васил Априлов” гр. Варна, ЦДГ с. Козарско, обл. Пазарджик, Частна занималня „Занималнята на Маги” гр. Пловдив, Образователен център „Англия скул” гр. Пловдив; студенти първи и втори курс „Специална педагогика” при ПУ „Паисий Хилендарски” гр. Пловдив.

Анализът на резултатите е онагледен от 67 диаграми и 7 таблици. Представено е мнението на българските педагози относно законовите възможности за прилагане и използване на иновации в образователната система. Едва една трета от тях определят тези възможности като достатъчни. Въпреки мнението на 87,4% от анкетираните, че иновациите се налагат по вертикала, все пак 47,3% са на мнение, че съществуват педагози и педагогически колективи, които притежават инициативност и сами разработват и въвеждат иновации в практиката си. Получените резултати затвърдяват убеждението за водещата роля на държавата при въвеждането и прилагането на иновациите, че иновациите, иновационните планове и програми и прилагането им в обучението на тези категории деца са от значение за тяхното образование, че българската образователна система е все още твърде консервативна, затворена и трудно променяща се за новото и прогресивното. Заложените три хипотези са потвърдени след статистическа обработка на резултатите.

Изводите са насочени към преразглеждане на някои организационни и практически аспекти на обучението, с цел премахване на бариерите пред ефективното обучение на учениците със слухови нарушения.

Приемам посочените от докторант Попов **приноси**. Те са изведени от достоверно и авторски проведено изследване с оригинални компоненти.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторант Мирко Попов представя пет публикации. Две от тях са под печат. Две в сборници с доклади от Седми и Осми студентски научен форум на УИ „Паисий Хилендарски“. *От петте публикации приемам само две*, които са по темата на дисертацията и са свързани с иновативната образователна среда за ученици с увреден слух.

Необходимо е да се публикуват резултати от проведеното изследване, като по този начин те се популяризират. Добре би било да се посочат необходими за практиката действия, които трябва да се предприемат от специалистите за формирането на иновативна образователна среда и използването на интерактивни методи и технологии *по отношение на децата с увреден слух*.

Смятам, че личният принос на докторантката в проведеното дисертационно изследване и получените резултати, не могат да се подлагат на съмнение.

7. Автореферат

Авторефератът представя обобщено и коректно дисертационния труд. Открити са обобщените изводи, препоръки и приноси, *но не са посочени публикациите на автора*

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Добре е дисертационният труд да се публикува като се включат аспекти на самото изследване и резултатите от него, а също така постави фокус и върху използването на адекватни интерактивни методи и технологии, подпомагащи процеса на повишаване ефективността на обучението на учениците с увреден слух.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основата на достойнствата на предложения дисертационен труд, на проявените качества и умения за самостоятелно научно изследване давам своята положителна оценка за проведеното изследване и постигнати резултати. Затова си позволявам да предложа на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Мирко Александров Попов в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма: Специална педагогика.

3.09. 2020 г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Пелагия Терзийска

(ак. дл. н. ст. име фамилия)